

Міжнародні науково-мистецькі читання пам'яті Олени Костянтинівни Наталевич:
до 100-ліття з Дня народження

Ці успіхи – результат наполегливої роботи всього колективу кафедри, що забезпечує високий рівень навчання і творчу атмосферу на факультеті. Її заслуги були відзначені почесними знаками, медалями, подяками та нагородами різних рівнів, у наказах музичної академії, керівництва міста і області, Міністерства культури України.

Тому й не дивно, що Олена Костянтинівна Наталевич, перейнявши найкращий досвід Одеської фортепіанної школи, могла розвинути його у власній викладацькій діяльності. Про те, що її педагогічна школа продовжує жити не лише в Україні, а й за кордоном, свідчить сьогоднішні Міжнародні науково-мистецькі читання.

Література:

1. Одеська консерваторія. *Українська Радянська Енциклопедія*. 2-ге видання. Т. 7. К. : Мистецтво, 1982. — С. 486.
2. Одесская консерватория: Славные имена, новые страницы. Ред.-сост. Е.Н. Маркова; Гл. ред. и авт. вступ. ст. Н. Л. Огренич; Одесская гос. консерватория им. А. В. Неждановой. О.: Гранд-Одесса, 1998. 333 с.
3. Одеська національна музична академія ім. А.В. Нежданової : 100 років [авт. кол.: Сокол О.В. та ін.; редкол.: Самойленко О.І. (голов. ред.) та ін.] ; М-во культури України, Одес. нац. муз. акад. ім. А.В. Нежданової. Одеса : Астропринт, 2013. 309 с.

Марина Лебединська (м. Полтава)

**ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ НАД МУЗИЧНИМ ТВОРОМ НА КОНСУЛЬТАЦІЯХ
О.К. НАТАЛЕВИЧ**

У житті кожної людини трапляються знаменні події, що в решті решт справляють надзвичайний вплив на все її подальшу долю. Кожен із нас хоча б один раз у своєму житті зустрічає таку людину, яка змінює наше життя в певному сенсі – будь то особисте життя, чи професійна сфера. Такою людиною в моєму житті стала Наталевич Олена Костянтинівна, до якої свого часу мене привела моя вчителька музичної школи, а сьогодні вже наставник, Цебрій Ірина Василівна, для консультацій із класу гри на фортепіано.

Перша зустріч, як і наступні заняття, відбулася на квартирі в Олени Костянтинівни. Це знайомство тоді справило на мене, дванадцятирічну дівчинку, надзвичайне враження. То була жінка похилого віку, яка вже важкувато рухалася. Та коли я вперше почула її голос, її манеру говорити, то була дуже здивована – це був настільки енергійний голос,

Марина Лебединська. Особливості роботи над музичним твором на консультаціях О.К. Наталевич

сповнений молоді бадьорості. А скільки шляхетності відчувалося в її манері говорити! До того моменту я жодного разу не спілкувалася з людиною епохи тієї шляхетної мови, тому вслухалася до кожного її слова, милуючись, «вбираючи» в себе його зміст.

Окремо хочеться сказати про очі Олени Костянтинівни, світлі, надзвичайно добрі, навіть в моменти, коли вона сварила мене за ті чи ті огріхи в грі, або за невиконане мною завдання! До слова, вона була надзвичайно суворим і вимогливим педагогом. Я навіть боялася глянути в її очі, коли розуміла, що не справилася із домашньою роботою. Знала, що перед тим, як вона скаже мені про це, я вже все побачу саме в її погляді.

Із першої зустрічі я була здивована її грою на інструменті. Не зважаючи на те, як вона важко ходила й рухалася, це ніяким чином не позначалося на грі. Чи був це етюд, чи ноктюрн, все відповідно характеру й темпу твору, все було зразковим взірцем для наслідування, не зважаючи на похилий вік. Олена Костянтинівна була великим талановитим музикантом-виконавцем. І для мене, дівчинки з музичної школи, яка лише другий рік займалася фортепіано, і яка ще не чула такої гри, це було колосальним поштовхом для подальшого розвитку професійної майстерності, це пробудило бажання хоча б трішки наблизитися до подібного виконання.

Що стосується вимогливості та суворості, то це дійсно мало місце. Ніяких потурань, ніяких попусків, ніяких оглядок на те, що я лише два роки займаюся грою, не було. Завдань Олена Костянтинівна ставила переді мною багато, вимогливо ставилися до виконання кожного, що сприяло в наступному розвитку вимогливості до самої себе не лише в грі на фортепіано, а й у будь-якій сфері життя. Гаслом кожного заняття було: якщо робити, то робити від початку до кінця, не розслабляючись ні на хвилину, досягаючи якомога більшої майстерності, якомога більшої глибини змісту того твору, над яким працюєш.

Роботу над образом, над характером музичного твору Олена Костянтинівна здійснювала надзвичайно цікаво. Це був заздалегідь спеціально запланований вид діяльності. На тій найпершій зустрічі вона мене спитала, чи знаю я вірші та запропонувала мені прочитати виразно і вголос будь-який вірш. Звичайно, це мене здивувало і певною мірою я засоромилася, але виконала її прохання. Читаючи (якщо я правильно пам'ятаю, то був вірш Михайла Лермонтова «Біліє парус»), і дивлячись на реакцію Олени Костянтинівни, я вже розуміла, що не потрібно було соромитися, наскільки кожне слово знаходило відклик в її очах.

Міжнародні науково-мистецькі читання пам'яті Олени Костянтинівни Наталевич:
до 100-ліття з Дня народження

Та вона, дослухавши до кінця, попросила повторити, а потім ми читали знову й знову. Чому я кажу – «ми»? Тому, що вона читала разом зі мною, показуючи інтонаційні підйоми і спади, мовою музики «crescendo» і «diminuendo», ми шукали кульмінації вірша, витримували паузи. Олена Костянтинівна вимагала виразної мови під час декламування, чітка артикуляція була тим, що виступало «підтекстом» під час читання віршів. Уже потім я зрозуміла, якою дійсно надзвичайно професійною формою роботи користувалася Олена Костянтинівна: вона охоплювала в решті решт рішення багатьох завдань, що ставить перед собою педагог. Адже мені, її учениці потрібно було не боятися глядача під час читання віршів, бо це дуже важливо в майбутньому для виконавця під час виступу на сцені, потрібно було відтворити настрій твору, який уклав поет у слова. Те саме прослідковується й у відтворення виконавцем задуму композитора при виконанні музичного твору.

Також необхідно було відтворити при читанні всі засоби виразності, що характерні й для виконання музичного твору: показати голосом правильну динаміку, відтворити її тембром, характерним змісту цього вірша, декламувати його згідно темпу та ритму.

Ось як талановито працювала Олена Костянтинівна зі своїми учнями: використовуючи лише одну форму роботи, здійснювала рішення багатьох завдань, що стоять перед педагогом, котрий виховує юного, який лише починає свій творчий шлях.

Окремо працювала Олена Костянтинівна над виразним виконанням музичних творів голосом. Тобто, кожного заняття ми також співали. Це були різні романси, народні пісні, також відтворювали голосом п'єси для дитячого виконання. Та який би це не був твір, потрібно було розкривати образ і дотримуватися всіх закладених авторами змістових вимог. Отже, окрім виконавчих задатків, Олена Костянтинівна розвивала в учнях акторські здібності, що в майбутньому стало надзвичайно важливим у моїй професії.

Займаючись музикою від заняття до заняття, Олена Костянтинівна послідовно розвивала техніку виконання. Це була повсякденна робота над гамами і арпеджіо, при цьому вона знаходила такі прийоми, які дозволяли розслабити корпус і руки, що завжди були в мене у стані напруги і часто заважали витримати технічний твір до кінця. Саме завдяки прийомам Олени Костянтинівни все це залишилось в минулому й більше не спричиняло жодного дискомфорту.

Марина Лебединська. Особливості роботи над музичним твором на консультаціях О.К. Наталевич

Олена Костянтинівна своїм прикладом дала чимало для моїх творчих здобутків: завдяки її наполегливій роботі та щоденній праці над музичною майстерністю, я стала піаністкою; завдяки її вимогливості я навчилася досягати поставлених цілей; вона навчила не лише грамотно грати на фортепіано, цілеспрямовано працювати, добиватися самовіддано кінцевого результату. Сьогодні, коли я теж педагог, того ж вимагаю від своїх учнів. Для мене Олена Костянтинівна – це взірець учителя й людини з великої літери.

Література:

1. Олена Костянтинівна Наталевич: портрет музиканта і педагога на тлі епохи : [матеріали міжнародного науково-практичного семінару фортепіанного мистецтва] / укладач І.В. Цебрій. – Полтава: ПМУ; ПНПУ, 2013. – 56 с.
2. Спогади. Режим доступу: <http://psychologis.com.ua/vospominaniya.htm>.

Елла Трусова (м. Полтава)

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ Е.К. НАТАЛЕВИЧ В КОНТЕКСТЕ ВОСПИТАТЕЛЬНЫХ СИСТЕМ Я. КОРЧАКА И В. СУХОМЛИНСКОГО

Жить и учиться – это одно и то же. Это сказал Николай Пирогов. И мне кажется, что сегодняшние чтения, которые я слушаю с огромным удовольствием, всех выступающих, я учусь, несмотря на мой возраст и опыт.

Мы были с Еленой Константиновной очень близки, дружны, не только, как коллеги профессионально, но семейно, по-родственному. Ее дочь, Оксана, училась у меня, ее сын Костя – у моего мужа, Юрченко Германа Юрьевича. Елена Константиновна, как мама, как коллега, как профессионал, вообще не вмешивалась в нашу методику фортепианной игры ее детям, и в процесс общения с ее детьми, она всегда ценила и уважала работу другого педагога.

Обычно есть две категории педагогов. Одни дают задание ученикам – «вот сделай, а на уроке я тебя послушаю!», а вторая категория – это когда на уроке педагог хочет от ученика добиться того, что он планирует. Елена Константиновна принадлежала к числу педагогов второй категории. Она не просто хотела добиться с учеником поставленной цели, она добивалась и